

ALLAH'I NASIL İNKÂR EDERSİNİZ?*

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Ak-Televizyon izleyicileri ve Ak-Radyo dinleyicileri! Allah'ın lütfu, ihsânı, ikramı hepinizin üzerine olsun... Rabbim Tebâreke ve Teâlâ Hazretleri, sizleri ve bizleri sevdiği kullar eylesin... İki cihanın saadetine nâil eylesin... Dünyada da ahirette de aziz ve bahtiyar eylesin...

Tefsir sohbetlerimizde Bakara Sûre-i Şerifesi'nin 28. ve 29. ayetlerine geldik. 28. ayet-i kerime şöyle: *Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm:*

كَيْفَ تَكْفُرُونَ بِاللَّهِ وَكُنْتُمْ أَمْوَاتًا
فَأَحْيَاكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ
ثُمَّ يُحْيِيكُمْ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ

(البقرة: ۲۸)

(Keyfe tekfurûne bi'llâhi ve küntüm emvâten feahyâküm, sümme yümîtüküm sümme yuhyîküm sümme ileyhi türceün.) (Bakara, 2/28)

29. Ayet-i kerime de şöyle: *Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm:*

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

هُوَ الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا

ثُمَّ اسْتَوَىٰ إِلَى السَّمَاءِ

فَسَوَّيْنَهُنَّ سَبْعَ سَمَوَاتٍ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

(البقرة: ٢٩)

(Hüve'llezî haleka leküm mâ fî'l-ardı cemîan sümme'stevä ile's-semâi fesevvâhünne seb'a semâvât, ve hüve bi-küllî şey'in alîm.)
(Bakara, 2/29)

Bu iki ayet-i kerimeyi sohbetimin konusu yapmak istiyorum. Sıra ile gidiyoruz, buraya geldik. Önce ayet-i kerimelerin kısaca mealini vereyim, ondan sonra kelimeleri üzerine açıklamaları yapayım:

(Keyfe tekfurûne bi'llâhi) “Sizler nasıl olur da Allah’a kâfir olursunuz; nankörlük eder, inkâr edersiniz Allah’ı?.. (Ve küntüm emvâten feahyâküm) Halbuki siz ölümler idiniz, o sizi diriltti. (Sümme yümîtükülüm) Sonra öldürecek, (sümme yuhyîkülüm) sonra yine diriltecek, (sümme ileyhi türceün) sonra hepiniz ona döndürüleceksiniz.” (Bakara, 2/28)

Ondan sonraki ayet-i kerimede de:

(Hüve'llezî) “O ki, o Allah ki, (haleka leküm) sizin için yarattı, (mâ fî'l-ardı cemîâ) yerde ne varsa hepsini toplu olarak sizin için yarattı. (Sümme'stevä ile's-semâ') Sonra semâya yöneldi, istivâ eyledi, teveccüh eyledi, inâyet

eyledi; (*fesevvâhünne seb'a semâvât*) onları yedi semâ halinde nizama koydu, düzenledi, tesviye eyledi. (*Ve hüve bi-küllü şey'in alîm.*) O her şeyi hakkıyla en iyi, tam bilicidir, bilendir.” (Bakara, 2/29)

a. Hayatı ve Ölümü Veren Allah'tır

Şimdi 28. ayet-i kerime, (*keyfe*) soru edatıyla başlıyor. (*Keyfe*) demek, “Nasıl?” demek, soru edatı bu. (*Keyfe tekfurûn*) “Sizler nasıl kâfir olursunuz, nasıl Allah'a nankörlük edersiniz, nasıl Allah'ı inkâr edersiniz? Allah'a karşı inkâr yoluna nasıl saparsınız?..”

Keyfe kelimesini tabii, “Keyfim yerinde, getir bakalım bir keyif kahvesi içelim.” filân gibi Türkçe'deki keyif mânâsıyla anlamamak lâzım! *Keyfe*, soru edatı. Bir de sonuna *-iyyet* getirildiği zaman, sun'î bir masdar mânâsı meydana geldiğinden, masdar-ı ca'li diyorlar. *Keyfiyet* diyoruz; yâni bir şeyin nasıllığı, nasıl olduğu mânâsına... “Bu işin keyfiyeti nedir?” Yâni nasıllığı, nasıl olduğu; keyfiyet o.

(*Keyfe tekfurûne bi'llâhi*) “Nasıl Allah'a küfür edersiniz?..” Yâni, küfür etmek ağızlarından söğüp saymak, sebbetmek mânâsına değil; “Nasıl kâfir olursunuz, nankörlük edersiniz, inkâr yoluna nasıl saparsınız?” mânâsına.

Bu bir soru edatı ama, azarlamak için. Olmaması gerektiğini ifade etmek için, sorulan soru şekli. Buna *istifhâm-ı inkârî* veya *istifhâm-ı istinkârî* derler. Meselâ: “Sen bunu nasıl yaparsın?..” Yâni, yapmaman lâzım mânâsına.

“Siz nasıl olur da...” Tabii siz diye hitap ediyor ama, mü’minlere değil. Kimler kâfir oluyorsa, kimler inkâr ediyorsa, hitap onlara... “Sizi gidiler sizi, sizi mendeburlar sizi!.. Nasıl olur da kâfir olursunuz? Nasıl olur da Allah’ın varlığına, birliğine iman getirmezsiz?.. Öyle şey olmaz!” demek. Yâni, soru bu makamda kullanılmış.

(*Ve küntüm emvâten feahyâküm*) “Siz emvât idiniz...” *Emvât*, *meyyit* kelimesinin çoğulu, “Ölüler idiniz, (*feahyâküm*) o Allah size hayat verdi, diriltti.”

Şimdi bu ölülerden maksat... Yâni, hayata gelmeden önce insanların durumu neydi? Sen, ben, o, bütün insanlar; acaba doğmadan evvel durumları neydi?.. Yoktu. Yâni şu andaki durumuna göre adem, yokluk içindeydi. Belki bu alemi, o evvelki hâli bilmediğimiz için, tam yok sözü de yakışmıyor. Çünkü bir çeşit varlık ama, hayata gelmeden önceki bir varlık... Onun için, ölüler diyor ayet-i kerime; yâni, siz yoktunuz demiyor. Ama nasıl, ölü de karşımızda vardır ama, ruhu gitmiştir. Ruhu gidince cesedin kıymeti yok, ona meyyit diyoruz, ölü diyoruz.

İnsanlar hayata gelmeden önce, onların hayata gelmesini sağlayacak şartlarla beraber bir şeyler var. O insanı hazırlayan bir şeyler var ama, ruh yok... O hayatı verdikten sonraki heyet, bir araya gelmiş değil. Başka bir şey ama, o hayatı hazırlayan emâreler de var. Onun için, (*emvâten*) diye buyrulmuş. Yâni, “Ruhsuz ceset gibiydiniz. Maddeniz vardı ama,

ruhunuz yoktu. (*Feahyâküm*) Allah-u Teâlâ Hazretleri sizi diriltti. Ölüyken, maddeler perakende, parça parça iken birleştirdi, terki b eyledi ve sizi insan haline getirdi ve hayat verdi. Doğdunuz, hayata geldiniz.”

Sonra tabii bu, “Ölüydünüz, size hayat verdi.” ibaresi, “Nasıl olur da kâfir olursunuz?”un arkasından geliyor. “Ey kâfirler, ey münafıklar, ey fâsıklar, fâcirler! Siz Allah’a inanmıyorsunuz, nankörlük ediyorsunuz, kâfirlik ediyorsunuz ama; söyleyin bakalım, kendi kendinizi siz mi yarattınız?..” denmiş oluyor.

Bir bebek; daha etrafını görmüyor, konuşmıyor, gözleri kapalı, kıpırdayamıyor. Kendisine yarayan hiç bir şeyi yok... Onun kendisini yaratması mümkün mü?.. Değ il. “Eh annesinden, babasından oldu.” filan diyoruz ama, geriye doğru gidelim bakalım!.. Yâni, bir insanın yaratılması kendisinden değ il.

Yaratıcı sen misin?.. Değ ilsin, yaratılmışsın, kesin olarak ortada... Kişinin, insanın yaratılmış mahlûk olduğu, yaratılmış olduğu ortada. O halde, bu hayat nasıl meydana geldi? Bu muazzam bir olay... Yâni, bir sürü çeşitli malzemeyi bir araya getir, depo olur, bir süpermarket gibi olur. Her şey var, ama onların böyle bir canlı mahlûk haline gelmesi, etin, sinirin, kemiğ in ve sâirenin oluşması çok muazzam bir şey...

İnsan bir muazzam yaratık, muhteşem yaratık, muhteşem bir terki b... İçinde birbirinden haberli, habersiz bir sürü ayrı, küçük canlı olan;

o küçük canlılar da bir takım cansız maddelerden meydana gelmiş olan, bir muazzam terkiptir ki, muhteşem bir şey...

Bunun yapılması bizden olmadığına göre, senden olmadığına göre; “Ey kâfir, ey fâsık, ey zâlim, sen nasıl olur da Allah’a kâfir olursun?.. Bu hayatı düşünsene!” diye tevhid, azarlama sorusu ile başlıyor. Hemen ölümü hatırlatıyor: “Bak, sen hayatı kendi kendine vermedin, verilmiş hayatı bile kendin koruyamıyorsun!” Bir zaman geliyor, ne oluyor?.. İnsan ölüyor.

(*Sümme yümîtükülüm*) “Sonra bak, sizi öldürecek Allah...” Şu anda yaşıyorsanız bile, öldürüyor; görüyorsunuz. Çevrenizdeki yakınları, akrabaları, dostları, insanları, başka canlıları görüyorsunuz; öldürüyor işte... (*Yümîtükülüm*) “Sizi de öyle öldürür, öldürecek.” Yâni, hayat bir mühim olay, çok muhteşem bir olay, çok büyük bir olay, çok büyük bir mucize, çok şâhâne bir olay... Ondan sonra da ölüm var. Yâni tekrar ölecek insanlar. O da kesin. Çünkü etrafımızda yaşayanların birer birer öldüğünü görünce, sıranın bir gün kendisine de geleceğini herkes biliyor. Hiç münakaşa edilmesi mümkün olmayan, kesin olaylardan, hakikatlardan birisi de ölüm. Çok kesin bir hakikat, herkes ölecek.

O halde ey kâfirler, fasıklar, facirler; şimdi nasıl hayatta olduğunuzu da düşünün, bir zaman gelip öleceğinizi de düşünün! Öleceksiniz. Öldürülüyor; bakın etrafınızdaki insanların hayatları ellerinden alınıyor, toprağa gömülüyor, canları kayboluyor. Canlar bedenleri terk ediyor, ruhlar gidiyor.

Bak bu ölüm de çok mühim bir olay... Bak o öldürme işi de sizin işiniz değil. Yaşatmak için var gücünüzle masraf ediyorsunuz, doktorlar toplanıyor; cihanın tabipleri, doktorları, hekimleri toplanıyor da, istedikleri bir insanı bir müddet daha yaşatmaya güçleri yetmiyor:

“—Maalesef elimizden gelmedi, bizim yapabileceğimiz bu kadar...” diye gönderiyorlar.

Ürdün Kralı'nı¹ ne yaptılar; Amerika'ya gitti, kral, melik, hükümdar. Tedavi gördü, tedavi gördü, tedavi gördü... Para var, her türlü imkân var, devlet imkânı var, kendisinin kişisel zenginliği var ama, gönderdiler:

“—Bizim yapacağımız bir şey yok dediler.”

¹ Kral Hüseyin (1935- 7 Şubat 1999) Ürdün'ün üçüncü kralıdır. 1916'da İngilizlerle işbirliği yaparak Osmanlı Devletine karşı ayaklanan Şerif Hüseyin'in oğlu Kral Abdullah'ın torunudur. Kral Abdullah'ın ölümünden sonra, 1951'de tahta geçen oğlu Talal, deli olduğu gerekçesiyle, İngilizlerin de müdahalesiyle, 1952'de tahttan uzaklaştırıldı. Onun yerine oğlu Hüseyin, henüz 17 yaşında iken kral yapıldı.

Kral Hüseyin, 46 yıl süren saltanatı süresince Amerika'nın ve İsrail'in bölge üzerindeki çıkarlarına büyük hizmetlerde bulundu. 1967 Haziran savaşında Batı Yaka'yı İsrail'e teslim etti. 1970 Eylülünde Ürdün'deki Filistinli gerillalara savaş açtı (Kara Eylül). İsrail'in de desteğiyle mülteci kampları bombalandı. Binlerce Filistinli öldü. Gerillalar Lübnan'a ve Suriye'ye sığındılar. 26 Ekim 1994'de Akabe anlaşmasını imzalayarak İsrail'le barış yaptı. İntifadanın kızıştığı 1988 yılında, Batı Yaka'yla ilişkisini kestiğini açıklayarak, Filistinlileri maddi bakımdan sıkıntıya soktu.

Kral Hüseyin, 4 Şubat 1999 günü, yakalanmış olduğu kanser nedeniyle tedavi görmekte olduğu ABD'den Ürdün'e döndü. 7 Şubat 1999 günü vefat etti. Yerine oğlu Abdullah kral oldu.

Uçaktan indi. İnişini televizyondan seyrettim, inişindeki yüzünün hali canlı cenâze... Böyle bir tebessümü var, korkunç bir acı tebessüm... Öldü.

Yâni kral da olsa, o kadar ihtimam da gösterebilir, herkes ölüyor, ölecek. Bu da çok mühim bir olay... Bunu da yapan Allah... Bunu da siz yapmadığınıza göre, sizin dışınızda bir olay. Hayatı size bahşeden Allah, bir zaman sonra alıyor, alacak; bu da kesin... Çünkü aldığını da gözünüzün önünde görüyorsunuz. “Alamaz, almıyor, yapamaz!” da diyemezsiniz. İşte oluyor.

Diriltme de, çevrenizde görülüyor. Her an, her yerde tabiatta, bağda, bahçede, evde, her yerde görülüyor. Yeni bir oluşum, yeni bir doğuş, yeni bir hayat, her zaman hayretler içinde müşahede ettiğimiz bir şey... Çocukları düğün dernek evlendiriyorsunuz, bir sene sonra kucağında bebekle geliyor.

Şimdi bizim burada, Avustralya’da bir kardeşimiz Türkiye’ye gidecek yarın.

“—Niye gidiyorsun?..” dedim.

“—Hacca gideceğim ama, önce Türkiye’ye gideceğim.”

“—Niye?..”

“—Çünkü Hocam, biz Avustralya’ya iki kişi geldik hanımla beraber; şimdi yedi kişi olduk...”

Yâni beş çocukları olmuş. Ne olacak?.. Tabii onlara anneleri, babaları, yâni dedeler, nineler

görmek istedikleri için, Türkiye'ye gidiyorlar. İşte bak muhteşem bir olay... Yedi kişiyle birden görmek. Beş sene görmeyip, altı sene görmeyip, şu kadar sene görmeyip de, o kadar kalabalık görmek... İşte bu hayatı veren Allah... Ondan sonra da, canlıların bir kısmını vâdesi yetince öldürüyor. Hikmetini kendisi bilir, ne sebeple olursa, kimisini yaşatıyor yıllarca; torunları ölüyor, dede sağ kalıyor. Sırayla da değil... Pehlivanlar ölüyor, doktorlar ölüyor, hastalar sağ kalıyor, cılızlar sağ kalıyor. Allah'ın hikmeti... Yâni akla sığan bir şey değil.

Hayat Allah'ın bir nimeti... Şairin sözü ne kadar güzel:

Vücûd cûd-i ilâhi, hayat bahş-ı kadîm.

“Vücut yâni varlık, insanın var oluşu Allah'ın bir cömertliğinin eseri.” Her türlü nimeti toplamış, terkiib etmiş, vücut yâni varlık, kişinin varlığı ve etrafındaki kâinatın varlığı meydana gelmiş. “Hayat da kadîm olan Allah'ın bahşı, ya da Allah'ın kadim zamanda takdiri eseri olarak lütfettiği bir olay.”

Şimdi bu hayat verme olayı... Doğumlar varken, oluşumlar varken, tohum koca ağaç oluyorken; iki kişi evlenip de, ondan sonra sekiz, dokuz çocuk sahibi oluyorken, çevremizde binlerce olay görüyoruz. Bir kısmını da doktorların anlatmasıyla, kitaplardan nasıl olduğunu da hayretler içinde öğreniyoruz, hayran kalıyoruz, muazzam olaylar. Siz nasıl inkâr edersiniz Allah'ı, nasıl kâfir olursunuz, nasıl imana gelmezsiniz?..

(*Sümme yuhyîküm*) Bir *sümme* daha var arkasından. Evet öldürecek, tamam yaşıyorsunuz şu anda, sonra öleceksiniz.

“—Beni tehdit etme!..”

Tehdit filan değil, gerçek bu; herkes ölecek. (*Sümme yuhyîküm*) “Ondan sonra, Allah tekrar diriltecek. (*Sümme ileyhi turceûn.*) Sonra hepiniz ona, yâni Allah’a döndürüleceksiniz.”

Şimdi aziz ve muhterem kardeşlerim! Bu iki defa diriltmek, öldürmek olayları, işte varlığa gelmek, ondan evvel insanların ölü gibi olması, yâni Cenâb-ı Hakk’ın ilminde, kudretinde var ama, henüz meydana gelmemiş; sonra hayata geliyor. Bir ölüm, bir hayat... Ondan sonra ölüyor. Yâni insanın eceli geldiği zaman, bu dünyayı terk etmesi, irtihal etmesi ikinci ölüm. Ondan sonra tekrar dirilecek. İşte:

وَالْبَعْثُ بَعْدَ الْمَوْتِ حَقٌّ

(*Ve'l-ba'sü ba'de'l-mevti hakkun*) “Öldükten sonra dirilmek haktır.” Bu da çok önemli... Bunu da bilip duran insan, Allah’ı nasıl inkâr eder?.. Niye titremez, niye ödü patlamaz?.. O ileride tekrar dirilecek, Allah’ın huzuruna çıkacak; utanmaz mı, utanmayacak mı, mahcup olmayacak mı, pişman olmayacak mı?.. Perişan olmayacak mı, mahvolmayacak mı, hüsrana düşmeyecek mi, hâib ve hâsir olmayacak mı?.. Olacak...

İşte o tekrar dirilme; o da olacak ve herkes Allah’ın huzuruna, Allah’a döndürülecek, ona varacak. Yâni, böyle dünyada yaşıyor, istediği

yere gidiyor, istediği işi yapıyor, istediği günahı işliyor, zevk sürüyor, safa sürüyor, kan içiyor, zulmediyor filân ama, ölecek.

Bazı müfessirler bu (*sümme yuhyîküm*) öldükten sonra dirilmeyi, kabir hayatı diye açıklamışlar. Kabirde de hani insanlar dirilecek, sorgu sual olacak. Kabirde bir hayat var. Meselâ, Peygamber Efendimiz ziyaret ediliyor, selâm verilince selâmı iade ediyor, selâmları tebellüğ ediyor... Kabir hayatı diye açıklamış, o kanaati ileri sürmüş bazı alimler.

Bazıları da, (*Sümme yuhyîküm*) “Sonra sizi diriltecek” ibaresini, “İsrafil AS’ın sûra üfürmesinden sonra, ölülerin kabirden kalkıp mahşer yerine toplanması” diye izah etmişler.

b. Hepiniz Ona Döndürüleceksiniz

Demek ki, (*Sümme ileyhi turceùn.*) “Hepiniz sonuç itibariyle, istese de istemese de, direktse de, ayak direktse de, sevdiği kul olarak da olsa, sevmediği kul olarak da olsa, Allah’a döndürüleceksiniz.” Dönünce ne olacak?..

فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ

وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ

(الزلزال: ۷-۸)

(*Femen ya'mel miskàle zerretin hayran yerah*)
“Bir toz zerresinin ağırlığı kadar iyilik işlemiş olan, hayır işlemiş olan, onun mükâfatını görecek. (*Ve men ya'mel miskàle zerretin*

şerran yerah) Bir toz ağırlığı kadar şer işlemiş olan da, onun hesabını verecek, cezasını çekecek.” (Zilzâl, 99/7-8)

Tabii mükâfatı alanlar, ahirette ebedi saadete erenler, “*El-hamdü li'llâh*” diyecekler:

وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَذْهَبَ عَنَّا الْحَزْنَ
إِنَّ رَبَّنَا لَغَفُورٌ شَكُورٌ

(فاطر: ٢٤)

(*Ve kâlü'l-hamdü li'llâhi'llezî ezhebe anne'l-hazen, inne rabbenâ legafûrun şekûr.*) [Cennette şöyle derler: Bizden tasayı gideren Allah'a hamd olsun. Doğrusu Rabbimiz çok bağışlayan, çok nimet verendir.] (Fâtır, 35/34)

وَسِيقَ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ إِلَى الْجَنَّةِ زُمَرًا
حَتَّىٰ إِذَا جَاءُوهَا وَفُتِحَتْ أَبْوَابُهَا
وَقَالَ لَهُمْ خَزَنَتُهَا سَلَامٌ عَلَيْكُمْ طِبْتُمْ
فَادْخُلُوهَا خَالِدِينَ

(الزمر: ٧٣)

(*Vesîka'llezîne'ttekav rabbehüm ile'l-cenneti zümerâ, hattâ izâ câuhâ ve fütihat ebvâbühâ ve kâle lehüm hazenetühâ selâmün aleyküm tıbtüm fedhulûhâ hâlidîn.*) [Rablerine karşı gelmekten sakınanlar ise, bölük bölük cennete sevk edilir. Oraya varıp da kapılar açıldığında,

bekçileri onlara: “Selâm size, hoş geldiniz. Artık ebedî kalmak üzere girin buraya!” derler.] (Zümer, 39/73)

وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي صَدَقَنَا وَعْدَهُ
وَأَوْرَثَنَا الْأَرْضَ نَتَبَوَّأُ مِنَ الْجَنَّةِ
حَيْثُ نَشَاءُ فَنِعْمَ أَجْرُ الْعَامِلِينَ

(الزمر: ٧٤)

(*Ve kâlû'l-hamdü lillâhi'llezi sadakanâ va'dehû ve evresene'l-arda netebevveü mine'l-cenneti haysü neşâ', feni'me ecrü'l-âmilîn.*) [Onlar: “Bize verdiği sözde sadık olan ve bizi, dilediğimiz yerinde oturacağımız bu cennet yurduna varis kılan Allah’a hamd olsun. İyi amelde bulunanların mükâfâtı ne güzelmiş!” derler.] (Zümer, 39/74)

Bu ayet-i kerimeleri niçin okuyorum?.. Hamd edecekler, şükredecekler, *el-hamdü lillâh* diyecekler, o korkulardan kurtulup, cennete girecekler.

İşte akıllı insan, bu uzak istikbali görüp ona göre tedbir alır. Bu ayet-i kerime muhteşem, gözümüzün önünden gitmemesi gereken, böyle güzel levhasını yazıp karşımıza koymamız, kartların üstüne basıp herkese göndermemiz gereken bir ayet-i kerime.

(*Keyfe tekfurûne bi'llâhi ve küntüm emvâten feahyâküm*) “Bak size hayat vermiş olan o Allah’ı nasıl inkâr edersiniz! Sonra o sizi

öldürecek, sonra tekrar diriltecek, onun huzuruna varacaksınız.” Orada onun hesabını veremezseniz, cehennemlik olursanız, ne kadar üzüleceksiniz. Sevdiği kul olup da, huzuruna sevdiği kimse olarak varırsanız; ne kadar mükâfatlara erecek öyle insanlar... Onları kaçırmak işinize gelir mi? Niye böyle yapıyorsunuz?” diye, çok çok heyecanlandırıcı bir ayeti kerime.

c. Yerdeki Sizin İçin Yarattı

Sonra, Allah-u Teâlâ Hazretleri inkâr edenlere, fâsıklara, fâcirlere, kâfirlere, ondan sonraki 29 numaralı ayet-i kerimede yine hitap ediyor. Bu ayet-i kerimenin sonunda ayın harfi var, yâni aşır tamam oluyor. Veyahut o ayın harfi aşır değil de, rükû’ ayınıdır. Yâni namazda okuyorsa, buraya geldiği zaman rükû edebilir işareti.

هُوَ الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا

ثُمَّ اسْتَوَىٰ إِلَى السَّمَاءِ فَسَوَّيْنَهُنَّ

سَبْعَ سَمَاوَاتٍ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

(البقرة: ٢٩)

(Hüve’llezî haleka leküm mâ fî’l-ardı cemîan sümme’stevâ ile’s-semâi fesevvâhünne seb’a semâvât, ve hüve bi-küllî şey’in alîm.)
(Bakara, 2/29)

(Hüve) “O” demek, zamir. Kim?..Allah... (Hüve) “O, (*ellezî*) o zât-ı celildir ki...” Bu *ellezî*, biliyorsunuz, ki mânâsına. Tekil müzekker olursa, *ellezî* deniliyor; müennes olursa, *elletî* deniliyor. Çoğul olursa (*ellezîne*), “onlar ki” demek oluyor. Böyle müennes olduğuna, müzekker olduğuna göre değişiklikler gösteren ki zamiri, ism-i mevsul dedikleri.

O ki, (*haleka leküm mâ fî'l-ardı cemîa*). Bakın bu ayet-i kerime ne demek: (*Haleka*) “Yarattı. O ki yarattı, (*leküm*) sizin için.” *Küm*, siz demek, zamir-i muttasıl. *Li* de, için mânâsına gelen bir harf-i cer. Ama *li* esreliyken, burada bu zamirlere bağlanırken üstünlü olarak bağlanıyor; (*Leküm*) “Sizin için” demek oluyor. (*Haleka mâ fî'l-ardı cemîa*) dese, “O Allah ki, yerdekilerin hepsini yarattı.” demek olacak ama, burada bir güzel câr mea'l-mecrûr var; (*haleka leküm*) “Bütün bunların hepsini sizin için yarattı.” buyruluyor.

Yâni, muhatap olan insanlar. Herkes için, özellikle de, “Ey kâfirler, münafıklar, ey inançsızlar, ey imana eremeyenler! Bakın, Allah'ın bu büyük lütfunu nasıl düşünmüyorsunuz?.. Bakın, ne varsa yeryüzünde, her şeyi sizin için yarattığını Allah bildiriyor.”

Şimdi demek ki, yerde ne var?.. Taş, toprak, su, madenler, dağlar, dereler, ovalar, sahralar, ormanlar, ırmaklar, pınarlar... Tamam. Otlar, ağaçlar, çiçekler meyvalar... Tamam. Hayvanlar, çeşit çeşit kuşlar...

Tabii bunların hepsi bizim için yaratılmış. Yâni bizim hayatımız için, biz yaşayalım diye, insanoğlu için yaratılmış.

Bu öyle bir salâhiyet veriyor ki insana... Ben onun için, bütün yumuşak kalpliliğime rağmen kurbanı kesiyorum. Neden?.. Allah bizim için yarattı. Ferman buyurmuş, müsaade buyurmuş, hepsi bizim... Balığı onun için tutuyoruz, tavuğu onun için yiyebiliyoruz, meyveyı onun için koparabiliyoruz... Bütün bu çevremizdeki yaratıkların istifadesini bize vermiş, bize musahhar kılmış. Önümüze açmış, “Buyurun kullarım!” demiş.

Nasıl inkâr edersiniz?.. Niye şükretmezsiniz?.. Şükretmeniz gerekirken, müteşekkir olmanız gerekirken, secde-i Rahmân’a kapanıp, “Çok şükür yâ Rabbi!” demek gerekirken, bu olur mu?.. Hepsini sizin için yarattı.

Bu çok mühim bir ayet-i kerimedir. Bütün mahlûkâtın, yerin, göğün, yerdeki bütün mahlûkâtın insanlara verildiği, faydalanmasının insanlara verildiğini tescil eden belge bu... Ehliyetnâme, ruhsatnâme, kullanma ruhsatnâmesi... *İbâha-i asliye*, yâni her şeyin bizim kullanmamız için mubah olduğunu gösteren bir muazzam belge...

“—Niye sen meyveyı kopardın, yedin?.. Ağacın niye odununu kestin, yaktın?.. Hayvanı niye kestin, etini niye yedin?.. Niye sütünü sağdın?.. Arının bin bir zahmetle topladığı balı niye sen aldın, yedin?..”

“—Allah benim için yaratmış, benim emrime vermiş. “İşte yâ Rabbi, işte belgem, işte ruhsatnâmem!” diyecek, kim sorarsa bu soruları.

Çok muazzam bir ayet-i kerime, bunu da yazmak lâzım! Bir duvara da bu ayet-i kerimeyi koymak lâzım!..

d. İnsan Allah’a Kulluk İçin Yaratıldı

(Hüve’llezî haleka leküm mâ fî’l-ardı cemîa)
Yerde ne varsa, her şeyi insana helâl kılmış, meşru kılmış. Ama ne hariç?.. Tabii, başka insanların haklarına tecavüz yok. Öyle olmamak şartıyla, başkasının hürriyetine mani olmamak şartıyla, istifadesine mânî olmamak şartıyla, onun yaşamına son vermemek şartıyla... Ortadaki şeyler serbest, ötekiler serbest değil.

Buradan görüyoruz ki, anlıyoruz ki, insanlar hür yaratılmış ve mahlûkat insanların emrine verilmiş. İnsanlar insanlar için yaratılmamış. Yâni birileri tepelerine çıksın, emir versin; ötekiler de köle olarak, kırbaç altında inlesin... Böyle bir şey yok!.. İnsanların birbirlerine canları haram... Yâni birisi ötekisinin canına kıyamaz. İrzı, malı haram... Başkasının malına tecavüz edemez. Ancak kendi rızası dairesinde, kendisi razı olursa, o malın sahibi verirse, rıza yoluyla, takas veya hibe veya hediye şekliyle, o zaman oluyor. Başka türlü olmuyor.

Demek ki insan, insan için yaratılmamış. İnsan köle değil, insan başkasının hizmetçisi değil...

İnsan Allah'a kulluk için yaratılmıştır. Bu ayet-i kerime onu gösteriyor ve her mahlûkun da aziz mahlûk olan, en şerefli mahlûk olan insanlar için yaratıldığını, burada Cenâb-ı Hak bildiriyor. Yeri göğü yaratan Mevlâmız, ne sebeple yarattığını, kim için yarattığını burada bildiriyor.

“—Çok şükür yâ Rabbi, sonsuz hamd ü senâlar olsun yâ Rabbi!.. Demek bütün bunları, bizim için mi yarattın yâ Rabbi?.. Ben bütün ömrümü sana şükürle, sana ibadetle geçiririm, candan ibadet ederim! Neyim varsa, canımı bile vermeye razı olurum!” demesi lâzım insanın. Allah'a kulluğunu öyle güzel yapması lâzım, yapmaya razı olması lâzım, severek yapması lâzım! İsteyerek, Peygamber Efendimiz'in namaza “Gözümün bebeği namaz.” dediği gibi yapması lâzım!

Bazılarının tembel tembel kıldığı namaza, Peygamber SAS Efendimiz:²

قُرَّةُ عَيْنِي فِي الصَّلَاةِ

² Neseî, *Sünen*, c.VII, s.61, no:3939; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.128, no:12315; Hâkim, *Müstedrek*, c.II, s.174, no:2676; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V, s.241, no:5203; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VI, s.199, no:3482; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VII, s.78, no:13232; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.V, s.280, no:8887; Ebû Avâne, *Müsned*, c.III, s.14, no:4020, 4021; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.317, no:6879; İbn-i Asâkir, *mu'cem*, c.I, s.89, no:159; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.143, no:2733; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Keşfü'l-Hafâ, c.II, s.73, no:1089.

(*Kurreti aynî fi's-salâh*) “Gözümün şenliği namazda...” diyor. Yâni, gözümün bebeği namaz demek istiyor, çok sevdiğini beyan ediyor

Demek ki; başkalarının hayat hakkına tecâvüz yok, hürriyetlerini kısıtlamaya bir müsaade yok... Hiç kimsenin malına, canına, ırzına, namusuna tecâvüz, müdahale hakkı yok... Bütün insanlar hür... Bütün mahlûkatı Allah, bu eşref-i mahlûkat olan insan için yaratmış. İnsanlar bundan Allah'ın emri üzere, müsaadesi vechi ile, yâni suret-i isti'mâli nasıl olacaksa, tarifnâmesi nasılsa; hani prospektüsü oluyor, —bunları kullanmak istemiyorum ama, belki eskileri bazıları bilmez diye söylüyorum— Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin verdiği emir yolunda onları kullanması lâzım!..

Aksini yaparsa, bunlara tecavüz ederse, kebâirden oluyor hepsi... Mala tecavüz, onu çalmak, hırsızlık, gasp... vs. büyük günah. Namusa tecavüz büyük günah... Cana tecavüz, adam öldürmek büyük günah. Yâni en büyük günahlardan oluyor.

Ne kadar güzel İslâm! Yâni, insanı ne kadar güzel koruyor. İnsanın hürriyetlerini ve malını ne kadar güzel koruyor. Ve zavallı müslümanlar da İslâm'dan ne kadar habersiz, Kur'an'dan ne kadar habersiz... Allah'ın kendisine neler verdiğini bilmiyor. Kula kul olmakla ömrünü geçiriyor. Kuldan menfaat bekleyerek ömrünü geçiriyor. Yalan yanlış yollarda ömrünü geçiriyor.

e. Göklerin Yaratılışı

Evet, yerde ne varsa, Allah hepsini insanoğlu için yarattı. (*Sümme'stevä ile's-semâ*) “Sonra yukarıya doğru yöneldi, düzeldi.” *Istevâ*, seviye, yâni düzleşmek mânâsına bir kelimedenden geliyor. *Hatt-ı istivâ* diyoruz, dünyayı ortasından böyle eşit olarak düz bölen ekvatora. Ekvator da herhalde *ekov* kelimesiyle ilgili. Dünyayı iki eşit parçaya ayıran çizgi demek oluyor.

Istevâ-yestevî-istivâ. Allah sonra semâya *istivâ* eyledi. Bu *istivâ* fiili tabii, kökü böyle ama ne mânâyâ geldiği, yerdeki her şeyi insanlar için yarattı, sonra semâya *istiva* eyledi. Nasıl bir şey? Tabii Allah'ın zatını bilemediğimiz gibi, onunla ilgili fiillerin de nasıl bir fiil olduğunu, ne demek olduğunu insan bilemez. Çünkü insanların o fiili yapışı gibi de değildir.

Meselâ; Allah her şeyi görüyor. İnsan nasıl görüyor, gözle görüyor. Ama Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin görmesi insanın görüşü gibi değil. Allah her şeyi işitiyor. İnsan kulakla, bir takım vasıtalarla işitiyor. Kulağı sağır olabiliyor, kulak zarı patlarsa duymuyor. Cenâb-ı Hakk'ın öyle bir şekilde işitmediği muhakkak. O halde hiç bir şeye benzemiyor.

Şimdi semâya *istivâ* eyledi. (*Fesevvâhünne seb'a semâvât*) “Ve onu yedi kat semâ olarak düzenledi. Semâya teveccüh buyurdu, iradesini semâya, yukarıya yöneltti.” Semâ yukarısı demek aslında. “Yaratma iradesini semâya tevcih eyledi, (*fesevvâhünne seb'a semâvât*)

bu gökteki varlıkları, yedi kat semâ olarak düzenledi. Gökyüzünü böyle tesviye eyledi.” Tesviye, düzlemek demek. Düzenlemek de, oradan biraz onun karşılığı gibi oluyor. Türkçe’ye benziyor biraz ikisi de düz mânâsıyla ilgili kelimeler olması dolayısıyla.

Şimdi tabii, yedi kat semâvattan burada bahsediliyor. Yedi kat semâ; iki mânâ var, iki türlü izah etmişler. Eski müfessirlerin ben izahlarına bakıyorum. Çeşitli devirlerde insanların ilmi ne kadarsa, yer ilmi, gök ilmi, yıldız bilimleri, işte tıp ilmi, fizik ilmi, kimya ilmi; o bilgileri nisbetinde bir şeyler anlamaya çalışıyor ve herkes bilgisi kadar bir şeyler anlıyor.

Şimdi biz tabii fizik okuyoruz, kimya okuyoruz. Gökbilim yâni astronomi okutuyorlar. Lisenin son sınıfında bize okutmuşlardı. Tabii üniversitelerde daha geniş olarak okutuluyor. Bu yedi kat semâyı eskiler nasıl izah etmişler?..

Birisi arzdan itibaren işte gezegenlere doğru böyle, çünkü insana en yakın olan gezegenler. Onlar daha parlak görülüyor gökyüzüne baktığın zaman. İşte şu gezegen, bu gezegen diye onları daha rahat görebiliyor ve her akşam da biraz bu tarafa böyle gittiğini gördüğü için öteki yıldızlar gibi birbirlerine göre duruşları aynı kalmadığından, durumları, pozisyonları değiştiğinden seyyare demişler; yâni gezegen, yıldız demişler. Gezegen gezen demek yâni.

İşte birisi Arz’dan Zühre’ye kadar, birisi Zühre’den Utarit’e kadar... Tabii bu Zühre,

Utarit, Merih vs. Bunların Yunanca adları Venüs, Merkür, Mars vs. filan diye geçiyor. Bir zamanlar bunları böyle biliyorduk. Şimdi tabii bütün ilim tabirleri değişmeye başladı, başka isimlerle isimlendiriliyor. Yâni böyle yıldızların arasındaki tabakalar olarak düşünmüşler. Bu bir. Alimlerin bir anlayışı. Ama bunu daha ziyade, o devirlerin gök bilimcilerin sözlerine bakarak bilim adamları söylemişler.

Asıl müfessirlerimizin, yâni Kur'an'ı iyi bilen büyük müfessirlerin izahları böyle değil. Onlar diyorlar ki: Gökteki bütün yıldızların süslemiş olduğu tabaka, yıldızların oldukları tabaka birinci semâdır. Neden? Çünkü ayet-i kerimede buyruluyor ki, *bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahim:*

إِنَّا زَيْنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِزِينَةِ الْكَوَاكِبِ

(الصافات: 6)

(*Innâ zeyenne's-semâe'd-dünyâ bi-zînetini'l-kevâkib*) “Biz en yakın semâyı zînetlerle süsledik.” (Saffât, 27/6) Yıldızları bir süs, zînet olarak söylüyor.

Tebâreke Sûresi'nden de hepiniz bilirsiniz. Orada da buna benzer bir ifade geçer:

وَلَقَدْ زَيْنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصَابِيحَ وَجَعَلْنَاهَا
رُجُومًا لِلشَّيَاطِينِ وَأَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابَ السَّعِيرِ

(الملك: 5)

(*Ve lekad zeyyenne's-semâe'd-dünyâ bi-mesâbîha ve cealnâhâ rucûmen li'ş-şeyâtîn.*) (Mülk, 57/5) “Biz en yakın semâyı...” *Es-semâe'd-dünyâ* demek dünya semâsı demek değil. Dünya en yakın demek burada, ism-i tafdilîn müennesi. Bakıyorum meallere, bazıları onları bilmedikleri için yanlış tercüme ediyorlar. Öyle değil, burada en yakın mânâsına. Çünkü zaten bizim *dünya* dediğimiz şeye, Kur'an-ı Kerim'de dünya denmez, *arz* denir. Dünya sözü, bu günkü Türkçe'de kullanılan bir tabir. Kur'an'da öyle geçmez.

(*Es-semâe'd-dünyâ*) demek, “En yakın semâyı misbahlarla, yâni kandillerle donattık.” demek. Yine orada misbahlardan, mesâbihten maksat yıldızlar. Yıldızların olduğu semâ en yakın semâ olunca, o zaman yedi kat semânın diğer altı katı, bu yıldızlardan ötedeki başka tabakalar olduğu anlaşılıyor. Kur'an-ı Kerim'in öbür ayetlerini de düşündüğümüz zaman, ortaya çıkan mânâ bu. Ve müfessirlerin büyükleri böyle ifade etmişler. Tabii, o eski gök bilimcilerin, böyle gezegenlerin arasını birer tabaka saymasından çok daha yerli yerinde, bilime uygun, güzel anlatım. Müfessirler için büyük şeref... Yâni o kendi zamanlarının kısa ilimlerine takılmayıp da, Kur'an-ı Kerim'in ayetlerini karşılaştırıp, bu mânâyı bulmaları çok güzel bir şey...

Demek ki, bu gördüğümüz yıldızların bazılarının ışıkları bize milyonlarca senede geliyor. Demek ki, semânın derinliği ne kadar fazla... Bu derinliğin içinde bu yıldızları gördüğümüz

mıntıka, sadece birinci semâ... Ondan sonra yıldızların bittiği yerden itibaren altı tabaka daha var. Ondan sonra:

وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ

(البقرة: ٢٥٥)

(*Vesia kürsiyyühü's-semâvâti ve'l-ard*)
“Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin Kürsî'si bütün bu semâvâtı ve arzı kuşatmıştır.” (Bakara, 2/255)
Ondan sonra Cenâb-ı Mevlâ'nın Arş-ı A'zam'ı geliyor. Semâvatı kuşatan Kürsî, Arş-ı A'zam'ın yanında küçücük bir tane gibi kalıyor. Yâni, Arş-ı A'zam o kadar muazzam...

Cenâb-ı Hak, yeryüzünü insanlar için tezyin eyleyip, hazırlayıp, yaşamına uygun hale getirince, semâvata yönelip onu yedi kat semâ yaptıktan sonra da, daha başka ayet-i kerimelerde:

ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ

(الأعراف: ٥٤)

(*Sümme'stevä ale'l-arş*) “Sonra Arş üzerine istivâ eyledi.” (A'raf, 7/54) diye bildiriliyor. Burada da yine *istivâ* kelimesiyle karşılaşıyoruz. Arş da, oturlan koltuk ve taht demek. Arş üzerine istivâ eyledi. “Semâvâta istivâ eyledikten sonra, Arş üzerine istivâ eyledi.” buyruluyor.

Artık, “Cenâb-ı Mevlâ oraya teveccüh buyurdu, öyle irade buyurdu. Orada mekândan

münezzeh olan Cenâb-ı Mevlâ yer aldı.” diyebiliriz. Söylenecek kelime bulunmuyor. Yâni orada istivâ eyledi, Arş'ta istivâ eyledi buyruluyor.

Demek ki, yedi kat semâvatın birincisi yıldızların olduğu semâ, ondan sonra öteki semâlar... Bu şimdiki gökbilime çok uygun bir ifade. Gökbilimcilerin ifadesi de aynı şekilde. Hakîkaten semânın boyutları, derinliği çok muhteşem... Galaksiler, galaksilerden öteki alemler vs.

Biz bu semânın dibini niye göremiyoruz?.. Çünkü milyonlarca senede bir ışık gelip, milyonlarca senede ilk çıktığı yerden gözümüze geldiği zaman görüyoruz. Henüz daha ışığı gelmemiş olanı görmüyoruz. Gelmiş olanı da, beş milyon sene önceki halinin ışığı olduğundan şimdi orada olduğunu söyleyemeyiz. Belki orası değişti. Yâni ışıktan, ışığın gelmesinden veya gelmemesinden bir görme ve bir perdelenme durumu oluyor.

Mi'rac'ı anlatan ifadeler de geçiyor ki, Cenâb-ı Mevlâ'nın yetmiş bin nurdan, yetmiş bin zulmetten, yâni nur olmayan karanlıktan perdelerin arkasında olduğu, Cenâb-ı Rasûl-i Kibriyâ Muhammed-i Mustafâ Hazretleri de Mi'rac'a çıkarken bu perdelerin kendisine kaldırıldığı, açıldığı *Mevlid*'de anlatılıyor. Süleyman Çelebi³ (Rh.A) şâhâne anlatımlarla, o eşsiz hadiseyi çok tatlı bir şekilde tasvir buyuruyor:

*Ref' olup ol Şâh'a yetmiş bin hicâb,
Nûr-u tevhid açtı vechinden nikâb.*

Yâni, nurdan ve zulmetten perdelerle etrafımız kapalı olduğundan, gerçekten bilimsel olarak, semânın dibini ne aletle, ne gözle göremiyoruz. Birinci semâ yıldızlarla donanmış durumda.

İşte, yeri insanlar için, üstündeki nimetlerle yaratan Cenâb-ı Hak, göğü de böylece tanzim buyurduktan sonra, Arş-ı A'zam'a istivâ eylemiş olduğunu Kur'an-ı Kerim bildiriyor... Her yerde hazır ve nâzır, lutfediyor, inayet ediyor, hak onun, tasarruf onun, mülk onun, egemenlik onun... Bir şeyin olmasını dileyince, (Kün) "Ol!" diye buyuruyor; oluyor.

لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ

(الزمر:٤٤)

³ Süleyman Çelebi: Orhan Gazi döneminde, 1346-1351 yılları arasında bir tarihte doğmuştur. Gençliğinde Bursa'da iyi bir eğitim almış, bilgili tavırlarıyla Padişah Yıldırım Bayezid'in dikkatini çekmiş, yapımı 1399'da tamamlanan Ulu Cami'ye imam olarak atanmıştır. Ünlü eseri *Vesîletü'n Necat'ı* (Mevlid'i) bu görev sırasında kaleme almıştır.

Rivayete göre Süleyman Çelebi, Peygamberimizin diğer peygamberlerden pek farkı olmadığını söyleyen bir İranlı vaize içerleyerek, onun diğer peygamberlerden üstün olduğunu dile getirmek için Mevlid'i kaleme aldı. Eserini, 1409 yılında (tahminen 60 yaşında iken) tamamladı. Eserini yazarken, referans aldığı eserlerin, Âşık Paşa'nın *Garibnâme*'si, Erzurumlu Darîr'in *Siyerü'n-Nebî*'si, Ebü'l Hasan Bekrî'nin *Siyer*'i ve Muhiddîn-i Arabî'nin *Füsûs*'u olduğu tesbit edilmiştir. *Mevlid*, bilinen tek eseridir.

1422'de vefat eden Süleyman Çelebi'nin kabri Bursa'da, Çekirge yolu üzerindedir. Kabrinin bulunduğu yere 1952'de bir türbe yapılmıştır.

(*Lehû mülkü's-semâvâti ve'l-ard*) [Göklerin ve yerin hükümranlığı onundur.] (Zümer, 39/44)

بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ

(يس: ٨٣)

(*Bi-yedihî melekûtü külli şey'*) [Her şeyin mülkü kendi elindedir.] (Yâsin, 36/83)

لَهُ مَقَالِيدُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ

(الزمر: ٦٣)

(*Lehû mekâlîdü's-semâvâti ve'l-ard.*) [Göklerin ve yerin anahtarları (mutlak hükümranlığı) onundur.] (Zümer: 30/63) Her şey onun lütfuyla, iradesiyle oluyor ve olmuş.

f. Allah Her Şeyi Hakkıyla Bilir

(*Ve hüve bi-külli şey'in alîm*) diye bitiyor bu 29. ayet-i kerime. Buradaki *hüve* de, yâni o zamiri de Allah'a râcî. “Ve o Allah, her şeyi sonsuz ve tam mânâsıyla bilicidir.” *Alîm*, âlim sözünün mübalağalı şekli, sîgasıdır. *Âlim*; *alime-ya'lemu*'dan ismi fâil sîgası; bilen demek. *Alîm* ne demek?.. Her şeyi çok bilen demek.

Şimdi, “Allah-u Teâlâ Hazretleri âlimdir, yâni her şeyi bilir.” Yetmez, böyle bir tercüme olmaz. (*Ve hüve bi-külli şey'in âlim*) demiyor ki, ifade öyle değil ki... *Alîm*, mübalağa-i ism-i fail sîgası. O mübalağa mânâsını tercümede duyurmak lâzım: “O her şeyi tam biliyor. Yâni

bilmediği hiç bir şey yok. Her şeyi biliyor, her yönüyle biliyor ve rubûbiyetinin şânına lââyık bir şekilde biliyor.”

İnsanlar bir şeyi bilir, bin bir şeyi bilmez. Milyonlarca, milyarlarca şeyi bilmez. En alim insanın bilgisi bile, en alimin ilmi bile bir noktadır asıl bilinecek şeylerin yanında...

Allah-u Teâlâ'nın her şeyi bildiğini söyleyerek, ayet-i kerime konuyu tamamlıyor:

“—Ey kâfirler, ey münkirler, ey nankörler, ey imansızlar! Siz nasıl iman etmezsiniz?.. Bak sizi yarattı, bu hayatı veren o Allah... Bazıları ölüyor; bak işte bu ölümü takdir buyuran, emir buyuran o Allah... Sonra tekrar *ba'sü ba'de'l-mevt* olacak, ahiret hayatı olacak; tekrar diriltecek olan o Allah... Onun huzuruna gideceksiniz. Niye iman etmiyorsunuz bakalım?.. Nasıl iman etmezsiniz siz, nasıl kâfir olursunuz?” diyerek, tevbih ediyor.

Sonra da:

“—O ki, sizin için yeryüzündeki her şeyi yarattı; şükretmeniz gerekmez mi, ibadet etmeniz gerekmez mi?.. Bunları siz mi yarattınız, siz mi geliştiriyorsunuz, siz mi büyütüyorsunuz?.. Bu meyvaları siz mi olduruyorsunuz, bu tatları siz mi veriyorsunuz?.. Bu mahlûkâtı böyle siz mi çalıştırıyorsunuz? Arıya siz mi bal toplattırıyor?.. İşte bütün bunlar sizin için; şükretmeniz gerekmez mi?..” diye, Cenâb-ı Hak burada da nimetlerini anlatıp, hatırlatıp, inkâr edenlerin imana gelmesinin bir gerekçesini daha beyan ediyor.

Ondan sonra da, gökleri kendisinin lütfedip, tanzim edip, inayet buyurup yedi kat semâ olarak hazırladığını beyan ediyor.

Biz ayetlerden biliyoruz ki, birinci kat semâ yıldızlarla donatılmış; mâverâsında, ondan sonra daha nice nice tabakalar var, varlıklar var. Ve bütün bunlar tabii böyle beşerin, mahlûkun yapacağı şey değil... Buradan çıkan sonuç, “Allah-u Teâlâ Hazretleri her şeyi biliyor da, her şeye kâdir de, Rab olduğu için yapıyor. Bunları böyle görüyorsunuz, o halde imana gelin!” demek oluyor.

Bütün bunların da, sonsuz bir bilgiyle yapılabildiğinin belgesi oluyor. Yâni bu semâvat nasıl yaratılmış?.. Bu semânın kanunları, fizik, kimya, hayat, yaşam kanunları kim tarafından konulmuş?.. Allah tarafından. Ne muazzam bilgi... Yâni insanlar anlasın diye söylüyorum, bu kelimeleri kullanmak da belki doğru değil ama; ne mühendislik, ne bilgi, ne bilgi, ne profesörlük, ne üstadlık, ne maharet, ne sanat, ne kudret, ne hikmet... Ne kadar güzel!..

Her şeyi bilen Mevlâ, yerin göğün her şeyini o düzenlemiş. Yâni dizaynını o çizmiş, o hazırlamış. Bu bulutların bu yağmuru yağdırması, bu dünyanın bu güneş etrafında dönmesi; o güneşin sönmeyip dünyayı ısıtması, faydalandırması; dünyadaki her şeyin hayatına katkıda bulunması... O havanın terkibi, oksijeni, hidrojeni; bu suyun halleri, halden hale geçişi... vs. Hangi fizik olayına, hangi kimya olayına, hangi biyoloji (yâni, hayat ilmi demek) olayına

baksak; nereye baksak, her yerden hayranlıkla gözümüz ayrılacak veya temaşasında, güzelliği karşısında mest olup bayılacağız yâni.

Her şeyi bilen Mevlâmız, kâinatı, yeri göğü ne güzel donatmış, süslemiş, bezemiş, bizim istifademize sunmuş. O halde bizim ona iyi kulluk etmemiz lâzım!

“—Ey kâfirler siz hangi akla uyup da kâfir kalıyorsunuz?.. Bunca delilden, bunca olaydan, çevrenizdeki bunca insan tarafından yapılmamış varlıktan sonra, bunu yapanı hiç merak etmiyor musunuz?.. Onu yaratan Allah’ın kulu olduğunuzu, yaratılmış bir varlık olduğunuzu anlayıp da, yaratanınızı aramıyor musunuz?.. Ona kulluk etmeyi düşünmüyor musunuz?” diye, ne kadar güzel ayet-i kerimeler.

Cenâb-ı Hak kendisine güzel kulluk etmeyi cümlemize nasib eylesin... Ömrümüzü rızasına uygun geçirip, sevaplı, hayırlı işler işleyip, huzuruna sevdiği razı olduğu kul olarak varmayı nasib eylesin...

Tabii insanlar neden iyi kul olmazlar, neden kâfir olurlar, niye zalim olurlar muhterem kardeşlerim?.. Şu basit dünya hayatının küçük menfaatleri dolayısıyla, insanlar birbirlerini aç kurtlar gibi saldırıp yiyorlar. Sırplar Arnavutlara saldırıyor, Hindular Pakistanlılara saldırıyor... Bilmem ülke içlerindeki karşılıklarda şunlar şunlara, bunlar bunlara saldırıyor. Endonezya’da halkın içinde, bilmem şu grup bu grupta çatışma halinde... Afrika’da bilmem şöyle, şu ülkede bilmem böyle...

Irak'ta Şimdi, bir takım din alimleri öldürüldü diye Őîiler ayaklanmış, bazı Őehirlerde idareyi elde etmişler, yönetime karşı gelmişler. Yönetim orada gücünü kaybetmiş, bomba yağdırıyor. Zavallılar ne yapsınlar; bir taraftan Amerikalılar bombalar, İngilizler bombalar... Onlar biter, bu sefer de hükümetten bombalar geliyor.

Allah-u Teâlâ Hazretleri her Şeyin hayırlısını nasib eylesin... Her türlü Őerden, fitneden, fesaddan cümlemizi korusun... Őu fâni dünya hayatının Allah tarafından verildiğini bilerek, ona güzel kulluk etmemizi nasib eylesin... Bir gün gelip hayatımızın biteceğini, öleceğimizi, sonra tekrar dirilip Allah'ın huzurunda hesap vereceğimizi unutmayı; ona, o mahkeme-i kübrâya güzel hazırlanmayı, sevaplı işler işlemeyi; hayatımızı hayırlı, verimli geçirip, huzuruna sevdiği râzı olduğu kul olarak varmayı nasib eylesin... Cennetiyle cemâliyle cümlemizi müşerref eylesin... Aziz ve sevgili dinleyiciler, seyirciler!..

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŐAN

23. 02. 1999 - AVUSTRALYA

[Bütün TEFSİR DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

SERVER
Kürsü